

боги, втілював у собі добрий і злий початок: він міг уразити людину, але водночас він, згідно з міфом, переслідує Змія, який переховується в будь-якому предметі, наздоганяє і вбиває його. Після перемоги над Змієм іде дощ і очищає землю від нечистої сили. Не менш сильними і грізними були Сварог – бог вогню; Стрибог – бог вітрів, який втілює стріли і війну; Даждьбог – бог успіху, який ототожнювався з сонцем; Хорс – бог сонця (іноді місяця); Симаргл – бог підземного світу, як він здебільшого трактується. Уявляли його в образі крилатого пса та ін.

У пантеоні східнослов'янських божеств, на відміну від давньогрецького та давньоримського, було порівняно мало богів, які безпосередньо втілюють інтереси і заняття людини. Можна назвати тільки Велеса (Волоса) – бога багатства, худоби і торгівлі, Мокош (Мокошу) – богиню дощу і води, яка в той же час протегувала ткацтву, а також Дану – богиню річок (згадка про неї є у багатьох піснях) та різні берегині. Відмітною рисою є і слабо виражений антропоморфізм богів: вони мало схожі на людину, нагадують переважно фантастичних істот. Скульптурні зображення божеств виконувалися частіше за все з дерева, рідко з каменю. Унікальним пам'ятником культової скульптури є Збручський ідол. Вчені досі сперечаються, кого ж саме він зображає. Одні вважають, що це ідол Святовита – чотириликого божества. Український філософ М.Попович доводить, що таке пояснення суперечить суті язичницького багатобожжя. На його думку, це чотири різних божества.

Культи божеств – прийняті ритуали жертвоприношень і звертань, священні атрибути, слова молитов – відомі дуже мало. Шкоду, марноту, негативні властивості втілювали в дохристиянських народних віруваннях злі духи: лісовик, біс, водяний, русалки, полуденниця – дух літньої полуденної спеки, крикси – духи крику і плачу тощо. Злі духи вважалися безпечними для тих, хто дотримувався всіх обрядів і заборон.

Релігія слов'ян, як і інші складники культури, які формувалися на етапі родоплемінних відносин, з виникненням і розвитком державності неминує повинні були зазнати серйозних змін. Якісно нові культурні процеси в Київській Русі відбулися вже після прийняття християнства. Отже, можна відзначити, що вірування та духовні й культурні цінності дуже впливають на свідомість людей, народу, формують його основні світоглядні засади.

Руденко В. В.

ХДАДМ

АБСТРАКЦІОНІЗМ У СУЧАСНОСТІ: ЧИ Є ЙОМУ МІСЦЕ?

Абстрактне мистецтво вважається дещо дивним і незрозумілим. У цьому мистецтві немає певного предмета, сюжету чи наративу, який глядач зможе для себе зрозуміти. Художники абстракціоністи ставлять за мету спростити видиму реальність, і глядач бачить світ очима самого художника. Мета даної роботи: розглянути історичну характеристику такого напрямку як абстрактне мистецтво

та ознайомити глядачів з художниками – як основоположниками, нашими сучасниками, які працюють у цьому напрямі.

Абстракціонізм зародився в 1910–1913 роках, одночасно в декількох країнах Європи. Це було викликано небувалими до цього експериментами в образотворчому мистецтві. Частина художників перестала бачити в реальному житті привід для натхнення, їх перестали цікавити реальні предмети. Не останню роль зіграв бурхливий розвиток фотомистецтва, здатного передати всі нюанси моделі краще, ніж будь-який художник. Отже, майстри пензля були звільнені від деяких завдань, з якими успішно справлялася фотографія. З самого початку абстрактне мистецтво розвивалося у двох напрямках: геометричному та ліричному.

Абстракціонізм прагне показати духовну реальність, яка лежить за межами чуттєвого сприйняття світу. Це спонукає художника до напружених філософсько-естетичних пошуків, які відображуються у творчості. Можливо, саме це кожного разу змушує повертатись поглядом чи думками до створених образів, які знаходять відклик у кожного. До сучасників абстракціонізм у мистецтві дійшов вкрай широким і різноманітним видом творчої діяльності.

Відомими сучасними представниками світового мистецтва є Енді Уорхол, Ансельм Кіфер, Герхард Ріхтер, Джаспер Джонс, Клас Олденбург. Із російських сучасних художників-абстракціоністів можна назвати Авдія Тер-Оганьяна, Юрія Шабельникова, Володимира Дубосарського, Валерія Кошлякова, Владислава Єфімова, Тимура Новикова.

Є й представники українського абстракціонізму, один з яких – Олександр Клименко, класик сучасного мистецтва. Серед наших земляків не можна не згадати ім'я Максима Кілочко, харківського художника, який працює в Академії дизайну та мистецтв. Серед його полотен можна знайти цікаві та самобутні картини ненаративного мистецтва.

Савченко Р.Р.
ХНУВС

ДУХОВНІСТЬ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС

Епоха науково-технічного прогресу охолодила душу людини, сучасні люди, зокрема молодь, менше здатні до хвилювання, до кипіння пристрастей, до таких гуманних почуттів, як милосердя, співучасть, співстраждання, братство, любов і дружба. Суспільні інститути, суворо регламентуючи дії і поведінку індивідів, зводять спілкування до функціонально-рольових і формально-ділових зв'язків і контактів, вони замінюються «масками» або технічними пристроями. Поряд з інформованістю і намаганням бути «на рівні часу», стало ледве не нормою те, що свого часу Гоголь назвав «страшними ідеалами огрублення», що дістає вияв або в бездуховності і жорстокості, або в психології індивідуалізму та індеферентності. Сучасна раціоналізована і технізована цивілізація, перетворивши людину в одномірну раціоналізовану